

Bir Sorunun Cevabı

Soru: 23.12.2008 günü, Gine'nin başkenti Conakry'de askeri bir darbe yapıldığı ilân edildi. Bu da Gine Devlet Başkanı General Lansana Conte'nin ölümünün ilân edilmesinden dört saat sonra gerçekleşti. Ertesi gün darbeciler, "Demokrasi ve Ulusal Kalkınma Konseyi" adı altında bir danışma konseyinin oluşturulacağını ve birinci günü devlet radyosu tarafından darbecilerin açıklamasını duyuran Yüzbaşı Musa Dadis Camara'nın da bu konseyin başkanlığına atanacağını ilân ettiler. İlk etapta darbeye karşı çıkan Başbakanı, Genel Kurmay Başkanı destekledi ve darbecileri, hükümete bağlı kalmaya davet etti... Ancak Başbakan, daha üç gün geçmeden geri adım atarak darbecilere boyun eğdi!

O halde meselenin hakikati nedir? Bu olay, darbecilerin devlet başkanının ölümünü istismar ettiği yerel bir durum mudur? Bölgesel mi, yoksa devletlerarası bir durum mudur?

Cevap: Gerek yaşananlar, gerekse darbeye karşı verilen devletlerarası tepkiler incelendiğinde, bunların hepsi de Afrika üzerindeki devletlerarası çatışmanın, darbe olaylarından uzak olmadığını gösterir. Bunun açıklığa kavuşması için aşağıdaki hususları zikredeceğiz:

1. Darbecilerin sözcüsü darbe lideri Yüzbaşı Musa Camara: "2010 yılı sonundaki devlet başkanlığı seçimlerinin yapılmasına kadar olan iki yıldan fazla bir zaman iktidarda kalmaya niyetlerinin olmadığını" açıklamıştır. [BBC Radyosu / 24.12.2008] Yine darbeye gerekçe olarak: "Devlet kurumlarının, ülkenin içinde bulunduğu mevcut krizle başa çıkmakta yetersiz kaldığını, bugünden itibaren anayasanın yanı sıra tüm sendikal ve siyasî eylemlerin askıya alındığını" belirtmiş ve şöyle eklemiştir: "Ülke, büyük bir karamsarlık içerisinde iken yolsuzluğu durdurmak ve ekonomiyi iyileştirmek için bir şeylerin yapılması kaçınılmaz olmuştur." [BBC Radyosu / 24.12.2008] Bu da darbenin, devlet başkanının ölümünden sonraki dört saatlik bir zamanda olmayıp önceden planlandığını ve devlet başkanının ölümünün bir yansıması olmadığını göstermektedir. Kaldı ki son darbeye liderlik eden bu yüzbaşı, sonuncusu bu senenin Mayıs ayında olmak üzere daha önce de pek çok darbeye liderlik etmiştir.

2. Devletlerarası tepkilere gelince; ilk tepki, eski sömürgesi Gine'de nüfuz sahibi olan Fransa'dan gelmiş ve şöyle demiştir: "Fransa, darbeye karşı her türlü girişimde bulunacağını ifade etmiştir." [BBC Radyosu / 23.12.2008] Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Eric Chevalier ise, düzenlediği basın toplantısında şöyle demiştir: "Anayasaya saygı göstermeyen hiç bir durumu kabul edemeyiz." Ve şöyle ekledi: "Meşru otoriteler, ülkedeki mevcut duruma hâkim şekilde görüldüğü halde, elimizdeki kanıtlara göre görünen o ki gerçekler bunu teyit etmemektedir." [el-Cezîra / 23.12.2008] Bu açıklamalardan, hareketlerine karşı çıktığı halde darbecilerin başarılı olmasından Fransa'nın endişe duyduğu görünmektedir. Kaldı ki o, buna karşı koyacağını açıklamıştır! Bunun yanı sıra Fransız gazeteleri, darbecilere saldırarak onlara yönelik eleştirilerini sürdürmüşlerdir. Hatta bazıları, La Figor gazetesinin yaptığı gibi onlarla alay etmiştir. Zîra şöyle demiştir: "Konakri şehrinde kol gezen Gineli askerler, oduncu başı iken ülkelerinin başına esrareniz bir lider kesildiler!"

3. Amerika Birleşik Devletleri'ne gelince; Beyaz Saray Sözcüsü Toni Fratto şöyle demiştir: "Bölgede, diğer devletlerde ve Afrika Birliği'nde bulunan müttefiklerimizle birlikte, Gine'deki kurumları, demokratik ve barışçıl bir otoriteye geçiş yapılması için gerekli tüm adımları atmaya teşvik etmek üzere çalışacağız." Ve şöyle ekledi: "Bölgenin karışık olduğu, otoritenin de tarihi boyunca demokratik ve barışçıl türde bir geçişe tanıklık etmediği ortadadır." [el-Cezîra / 23.12.2004] Bu da Birleşik Devletler'in, otoritenin demokratik ve barışçıl bir geçiş yapmasından yana olduğu şeklindeki açıklamasının demokratik tutum açısından yalan bir söz olduğunu göstermektedir. Çünkü o, aynı zamanda bölgenin, demokratik ve barışçıl bir otorite geçişine tanık olmadığını söylemektedir! O halde geriye Amerika Birleşik Devletleri'nin ajanlarını otoriteye ulaştırırken kullandığı askerî darbe yönteminden başka bir seçenek kalmamaktadır..!

Yine bu açıklama, Amerika'nın yaşananları tasvip edip zımnen desteklediğini göstermektedir. Ne var ki o, demokratik ve barışçıl yöntemlerin tellallığını yapmasından ötürü aleni bir şekilde darbecileri destekleyememektedir. Oysa bilinmektedir ki kendi çıkarlarını gerçekleştirmediği sürece, bu yöntemlerin onun nezdinde hiç bir kıymeti harbiyesi yoktur.

Kezâ Amerikan Dışişleri Bakanı Sözcüsü Rober Wood'un açıklaması da Amerika'nın, darbeyi tasvip edip zımnen desteklediğini teyit etmektedir. Zîra Amerikan "Sawa" radyosuna şöyle demiştir: "Birleşik Devletler, Gine'nin derhal sivil demokratik bir yönetime dönmesini istemektedir. Washington, Gine'deki otoritenin bu sürece geçiş operasyonunda, sivil bir unsurun bulunmamasından ötürü rahatsızdır. Birleşik Devletler, Gine'deki darbe hakkında henüz bir karar almamıştır ve koordineli bir tutum alınması amacıyla müttefikleriyle istişare halindedir." [el-Muhit Haber Sitesi / 25.12.2008] Amerikan resmî sözcüsünün bu açıklaması, Amerika'nın darbeye karşı olmadığını ve zımnen desteklediğini göstermektedir. Çünkü otoritenin geçiş sürecinde sivil bir unsur bulunmamasından ötürü Amerika'nın rahatsız olduğunu söyleyip darbeden rahatsız olduğunu söylememiştir. Kezâ ülkesinin henüz bir karar almadığını belirtmesi, darbeye muvafakat ettiğini göstermektedir. Ancak o, bunu açıkça ifade etmek için uygun bir zaman beklemektedir. Şayet bu darbe, kendi çıkarına olmamış olsaydı, benzeri pek çok darbelere karşı yaptığı gibi dünyayı ayağa kaldırır ve darbecilere karşı hiçbir şey yapmadan beklemezdi. Bunun yanı sıra Birleşik Devletler, gelecek Mayıs ayında seçimlerin yapılmasını istemiştir. [el-Cezîra / 12.26.2008] Bu da darbeye yönelik zımnî Amerikan desteğini gösterir.

4. İngiltere'ye gelince; 12.24.2008 günü BBC Radyosu, haber saatinde yaptığı yorumda şöyle demiştir: "Gine ordusundaki parçalanmışlığın, ordu ve ülke içerisindeki etnik parçalanmalara nazaran muhtemelen vahim sonuçları olacaktır." Ve şöyle ekledi: "Bu parçalanmışlıklar, Sierra Leone, Liberya ve Fildişi Sahili gibi komşu devletlere etki edecektir." Ve şöyle ekledi: "Gözlemciler, Gine'deki bu gelişmelerin Batı Afrika'daki durumlara etki edeceği endişesinin bulunduğunu teyit etmektedir. Zira Liberya, Sierra Leone ve Fildişi Sahili gibi komşu ülkeler, senelerce süren çatışmanın ardından son zamanlarda nispeten istikrara kavuşmuştur." Ayrıca arkadaşlarının darbe lideri hakkındaki "Başarılı bir öğrenci değildi" şeklindeki sözlerini aktararak onunla alay etmiştir. Bu da İngilizlerin, darbeye muvafakat etmediklerini, darbenin çıkarlarına olmadığını, bölgede bir değişim yaşanacağını ve bu değişimin de Avrupa nüfuzu çıkarına olmadığını fark ettiklerini göstermektedir. Aksi takdirde darbenin vahim sonuçları olacaktır ve komşu devletleri etkileyecektir demezlerdi...

5. 24.12.2008 Çarşamba gecesı geç saatlerde darbecilerin lideri Mûsa Camara, kendisini ülkenin devlet başkanı ilân ederek şöyle demiştir: "Müsterihim... Hem devlet başkanı, hem de Demokrasi ve Ulusal Kalkınma Konseyi başkanı olduğumu teyit etmek isterim." Başbakan Ahmed Ticân Suare ise, uluslararası yayın yapan Radyo Fransa'ya yaptığı açıklamada, hükümetinin halen ayakta olduğunu ve geçiş sürecinde de bu şekilde devam edeceğini söyleyerek darbe liderine cevap verdi. [el-Cezîra 25.12.2008] Söz konusu aynı kaynak, Genel Kurmay Başkanı Diarra Camara'nın, parlamento başkanının geçici devlet başkanı olması gerektiğini belirten anayasal prensiplere bağlı kalmaya ikna etmek için isyancılarla diyalog kurmaya çalıştığını zikretti. Bu da bir tarafta Mûsa Camara liderliğinde askerlerden oluşan ve diğer tarafta beraberinde hükümet ve parlamentonun olduğu Genel Kurmay Başkanı liderliğinde olmak üzere orada farklı veya çatışan iki tarafın olduğunu göstermektedir. Nitekim darbecilerin lideri, alelacele bir şekilde kendisini devlet başkanı ilan ederek hem kendi otoritesini pekiştirmiş, hem Genel Kurmay Başkanı gibi bir başkasının kendisini devlet başkanı ilân etmesinin, hem de parlamento başkanının geçici devlet başkanı olmasının önüne geçmiştir. Kayda değerdir ki ölen Lansana Conte, eski Devlet Başkanı Ahmed Skiouturi'nin ölümünden bir hafta sonra 1948 yılında askeri darbe ile iktidara hakim olmuştur.

6. Belirtilen tüm bu hususlardan da ortaya çıkmaktadır ki:

Yaşanan bu olay, bir tarafta Amerika'nın, diğer tarafta özellikle Fransa olmak üzere Avrupa'nın [Fransa ve İngiltere'nin] olduğu devletlerarası çatışma kapsamına girmektedir. Birleşik Devletler, darbecilerin arkasında olup onları desteklerken, Fransa ile İngiltere ise, darbenin karşısında yer

almaktadır ve Amerika'nın Gine Konkari'de başarılı olması halinde bu darbe, Batı Afrika'daki nüfuzlarını tehdit edecektir.

7. Bu ise, yaşananların devletlerarası çatışma dairesinde olması bakımındandır.

Darbecilerin lideri karşısında olan Başbakanın, birdenbire ona muvafakat etmesine gelince; meselenin hakikati aşağıdaki şekildedir:

a- Başbakan Ahmed Ticân Suare ve beraberindeki otuz bakanın, darbecilerin liderine muvafakat ettikleri doğrudur. Zîra darbecilerin liderine: "Size teşekkür ederiz ve emrinize amadeyiz" diyerek ona bağlılıklarını ilân etmişlerdir. [el-Cezîra / 26.12.2008] Kezâ onu sağ görüşlülükle vasıflandırarak methetmişlerdir. [Amerikan-CNN / 26.12.2008] Başbakan Ahmed Suare, başlangıçta darbecilere karşı çıkmış, Genel Kurmay Başkanı Diarra Camara da başbakanı destekleyerek halen ona ülkeyi temsil eden kişi olarak itibar etmiş ve isyancılardan teslim olmalarını talep etmiştir. Başbakanın muvafakat etmesi, işlerin dizginini ele geçirmede darbecilerin başarılı olduğunu göstermektedir.

b- Bir yönden böyledir. Diğer yönden ise şöyledir; bu durum, Fransa ile İngiltere'nin darbenin başarılı veya başarılı olmak üzere olduğunu fark ettiklerini, karşı çıkmalarının bir faydası olmayacağını, başbakan ile ordu komutanının darbecilere muvafakat etmesi karşılığında Amerika'nın bunu hesaba katacağını tercih ettiklerini, sanki Amerika'dan, Amerikan çıkarlarının öncelikli olması karşılığında Gine'deki bazı çıkarlarını güvenceye aldıklarını göstermektedir. İşte muvafakat bu şekilde olmuştur.

8. Bilindiği üzere Bush, bu senenin Şubat ayında yaptığı son ziyaretinde beş Afrika devletini ziyaret etmiş ve bu devletlerden bazıları Batı Afrika'da yer almaktadır. Bu da nüfuzunu, Batısından Doğusuna, Kuzeyinden Güneyine kadar Afrika'nın tüm beldelerine yayma çabası içerisinde olan Amerika'nın Batı Afrika'ya öncelik verdiğini göstermektedir. Nitekim bu ziyaret öncesinde şöyle bir açıklama yapmıştır: "Afrika, Amerikan stratejisi açısından son derece önemlidir ve Afrika'nın durumu, bizzat Amerikan güvenliğini doğrudan etkileyecek konumdadır." [Çin Halk Gazetesi / 25.02.2008] Dolayısıyla Amerika'nın güvenliğini doğrudan etkileyecek bir konumda olduğunun belirtilmesi bakımından Afrika, Birleşik Devletler açısından hayati bir mesele haline getirilmiştir! Sanki Bush, Güney Doğu Atlas Sahili'ni, yani Batı Afrika ile Doğusunun arkasında kalan bölgelerini, Birleşik Devletler'in hayati bir meselesi kılan Monroe Doktrini'ne benzer şekilde Amerika'ya has içsel bir Amerikan meselesi haline gelmesini amaçlamaktadır. Dolayısıyla da ona yönelik bir saldırı, doğrudan Birleşik Devletler'e saldırı sayılacaktır. İşte Bush'un bu tutumu, Avrupalı sömürgeci düşman müttefiklerine karşı Monroe'nin tutumu gibidir.

Afrika, muazzam servetlere sahiptir ve petrol bunlardan biridir. Zîra Batılı Sömürgecilerin ele başının iştahını kabartan büyük petrol rezervleri vardır! Nitekim uluslararası el-Ahrâm Gazetesi'nin 16.06.2007 tarihli raporunda, Ulusal Amerikan Temas Grubu'nun, Birleşik Devletler'in 2020 yılına kadar olan toplam petrol ithalatının %24 ilâ 25'ni Gine sahilinin tedarik edeceği beklentisinde olduğu belirtilmiştir. Yine Devletlerarası Afrika Politika Merkezi, petrolün varil fiyatının elli doların üzerinde seyretmesi halinde, Gine sahili petrolünden elde edilecek kârın 2020 yılına kadar bir trilyon doları bulmasını beklemektedir. Bunun yanı sıra Gine, alüminyumun elde edildiği "Boksit" ham maddesi bakımından dünyanın en büyük kaynağına sahiptir. Dahası Atlas Okyanusu üzerindeki stratejik konumuyla, Amerika ile Sömürgeci Batı'nın elinden Müslümanların eline geçme tehlikesi ile karşı karşıya olan Ortadoğu'dan daha hızlı, güvenli ve ucuz bir maliyetle Amerika'ya giden bir enerji koridorudur. Zîra mesafe olarak Amerika'ya daha yakındır ve Amerika'nın bölgeye hakim olması halinde ileride pek çok Afrika devletinin petrolünü körfezinden taşımaya aday konumdadır.

H. 29 Zilhicce 1429

M. 26 Aralık 2008